

Quisquet 'crit agut, sobretot d'espant' (Emp.: *AlcM*); mot imitatiu del crit *Quisquet*: «per affigir ferro al sobrepany del forrollat del *quisquet* de la porta major del dit portal» (doc. de Gir., 1462, *BABL* xvi, 102); sembla significar 'llisquet, mena de pany', amb formació paral·lela a *llisquet* i gascó *flisquet* id., veg. l'article *LLISQUET*.

Quisquí, V. *què* *Quisquiller*, adj. 'busca-raons' (Tort., *BDC* III, 106), catalanització del cast. *quisquilloso* *Quisquisia*, V. *què* *Quissa*, V. *quisso* *Quissà* 'tal vegada, potser', donat pels diccionaris catalans des de Busa-Nebr. 1507 (s. v. *quiçà*), Lacav. (1696), i altres, és castellanisme inusitat en el Principat.

Quissar 'poar' (Blanes, Arenys de Mar, Badal., *AlcM*), *guissar* 'pouar, treure una galleda d'aigua' (Tossa, *DAG.*), ve d'*HISSAR* *Quissar*, *quisset*, V. *quisso*

QUISSO, -A, 'gos petit', denominació hipocorística formada de *kis-kis*, crit per a apellar o atiar els gossos.

El vell refrany que ens dona el *kis-kis* substantivat en el següent passatge del *Procés Olives* (fi S. xv), «No us cal a goç vell cridar lo *quiç quiç*» (v. 1544), apareix convertit en una versió moderna que duu *AlcM*, «A gos gros no cal dir-li *quisso*»: és a dir, que el gos gran no s'ha d'apellar pel nom que s'aplica a gossos petits. En el següent passatge de *L'Auca de la Pepa* de Pons i Massaveu, «Llàstima de gossos! Jo m'hagués endut el *quisso*!» (p. 142), l'interpellant fa saber que hauria estat satisfeta amb el més petit d'ells, i en dir Espriu «Val més *quisso* viu que lleó mort» (*AlcM*) intensifica el contrast usant *quisso* amb el significat de 'gos petit, insignificant'.

A Mallorca hom usa *quis*, *quissa*, per a apellar el dit animal, i a les Balears en general es diu *quisó*, *-ona*, del 'cadell de gos' (ja en *DFgr.*; *BDLC* VIII, 1915, 240; *PzCabrero*); notem l'exemple que figura en el menorquí Camps i Mercadal: «Aquella mateixa nit, sa Cussa forastera se posà a udolar --- i digué que estava per tenir *quissons*, i voldria estar tota sola --- Sa Cussa casulana --- a l'endemà tornà a ca-seva i trobà sa garita plena de *quissons*» (*Folkl. Men.* II, 32); *JCor.* té registrats en el mateix sentit a Sta. Eul. del Riu (Eiv., 1963) *quissonet* i *quissona*; el diminutiu *quisset* 'gos petit' se sent a les Balears, i aquesta forma i *quissoi*, *-oia*, id., i 'cadell' en el dial. or. Hom ha fet, a més a més, derivats com *quissonada* 'conjunt de cadells de gos', *quissoiar* 'parir la gossa' (Vallès, *DAG.*), i frases com *fer es quissons* (Bal., *AlcM*).¹ Amb diferent consonantisme existeix també *guissa* 'gossa' (Plana de V., *DAG.*) i *quisso* 'gos' (Camp de Tarr., *AlcM*), i *quitxo* a Balaguer i Tamarit de L. (id.), ja donat per Lab. 1840 amb valor de *quis-quis*, forma amb contaminació amb la variant tipus *kóco* 'gos' existent a Fonç (*AORBB* II, 258) i en el català limitrof (*DECat.* IV, 578b32); cf. *quetxo* 'gosset' (StFeliu de G., *DAG.*).

En el fons, aquestes denominacions són concrecions amb la vocal *i* de l'element fònic *k-s* i *g-s* (amb què s'identifica el crit dirigit al gos): *kis-kis*, *gis-gis*; el ma-

teix element concretitzat amb la vocal *o* va produir el cat. *gos*, primer com a nom hipocorístic (com en el cas de *quis*, *quisso*), abans d'establir-se com a nom de l'animal en qüestió al costat del nom tradicional *ca*; amb el mateix procés va néixer l'oc. ant. *cos* i *gos*, mod. *gous*, i amb vocalisme en *u* el bal. *cus*, *cussa* (Men.) i *cussa* (Mall.): és el tema que desenrotlla JCoromines a l'article *GOS* en tota la seva amplitud catalana, romànica i àdhuc internacional.

De *kis-kis* fou format, a més, el verb *aquissar* 'atiar, incitar el gos a abordar': «Un vespre a la cabanya trucava d'uns pastors; / ni llet, ni pa, ni ayga, ni aculliment li daren, / per traure'l de la pleta los goços li *aquissaren*, / los goços lladradors» (Verdaguer, *Canigó* IV, 237); «En Fullaraca *aquissat* per la tírria de l'adroguer se les pensava totes ---» (Coromines, *Pigmalió*, cap. 16, p. 221); el rossellonès Jampy (*Lliris*, Perpinyà 1921) inclou en el glossari: «s'*aquissar*: s'élancer après quelqu'un», altrament notem *guissar* 'lladrar', localitzat per *AlcM* en alguns punts de l'Alt Empordà. Notem que *aquissar* (amb variant *aguissar*) es dona en gran part del territori occità: *aquissá* (Niça), llgd. *akissá*, Alais, Puis., Pozerè id., Cantal *aguissar*, Teste *enquissá*, bearn. *aguissá*, *aguispá*, Barcelonette *aquinsar*, i *akisser* a Alençon (Orne, interior sud de Norm.), *FEW* II, 711a. D'altra banda, l'aran. *ahiscá* juntament amb el bearn. *engúscá* suposa una onomatopeia *hisk-*, paral·lel en part al cast. *enguizcar*, format de *gizk* (veg. *GUIZQUE*, en el *DECH*), *enguiscar* i *guiscar* a Múrcia (GSoriano), *enguiscar* 'incitar, estimular' a València (Sanelo, Ros, Lamarca, avui viu a la capital), *engiscar* o *entxiscar* al Maestrat 'punxar, estimular' (GaGirona), *anyiscar* 'induir, incitar algú a fer alguna cosa', usual a Men. amb els derivats *anyiscament*, *anyiscador*, i *anyiscada* (*AlcM*; Moll, *BDLC* xv, 80).

En català es va usar també una variant formada a base de *biss-*, *bss!*, que trobem escrit *aïssar* o *abisscar*: Eiximenis «respós lo cà: —Senyor --- veritat --- és que molt és l'hom desconeixent; car io, senyor, l'am molt ---. Seguesc-lo e l'acompany --- e esvaeisc tot ço a què ell m'*aïssa*» (*Terç*, *NCl.* VI, 128.4); FAlegre «*Hajssava* los cans contra les lebres, los cervos y les daynes» (*AlcM*); «*Abissar* los gossos: irrito, instigo» (*DTol.*, 1647); Belv. 1803-05, el dona s. v. *issar* i *abissar*,² i sembla considerar relacionat amb *bissar*, terme nàutic. Notem, amb aquest motiu, que JCoromines creu que aquest darrer verb amb la seva família romànica (fr. *bisser*, cast. *izar*, it. *issare* etc.) era d'origen onomatopèic, tenint primitivament el sentit de 'aquissar, instigar'; de fet, *azar* amb el sentit de 'atiar el gos' reapareix en el bilbaí (Arriaga, *Lex. Bilbaino*, Supl., p. XII).

D'altra banda, el verb català *atissar* 'aquissar' usual en la llengua al costat d'*atiar* (< *ATTIARE) en localitats com el Conflent, l'Empordà, Ripoll, i a més a més a Granollers i Tàrraga (*AlcM*), suposa una base *tss* juntament amb el prov. *atissá* «exciter (un chien)», aveyr. *otissá* (*FEW* II, 711a, § 2; Vayssier, *Dict. Aveyr.*, *otissá* «haler, exciter»), amb formes correspo-